

การศึกษาพิเศษ

ความหมายของการศึกษาพิเศษ

การศึกษาพิเศษ (Special Education) หมายถึง การให้การศึกษแก่ผู้เรียนเป็นพิเศษทั้งโดยวิธีการสอน การจัดดำเนินการวิธีการสอน และให้การให้บริการ ทั้งนี้เพราะบุคคลเหล่านั้นเป็นผู้ด้อยโอกาส และขาดความเสมอภาคในการได้รับสิทธิตามที่รัฐจัดการศึกษาภาคบังคับให้แก่เด็กในวัยเรียนโดยทั่วไป ซึ่งสาเหตุแห่งความด้อยโอกาสนั้น เป็นผลมาจากสภาพความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญาและอารมณ์ นอกจากนี้ยังรวมถึงการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปัญญาเลิศ ซึ่งเป็นเด็กที่มีระดับสติปัญญาสูงกว่าเด็กปกติ

ประวัติความเป็นมาของการศึกษาพิเศษ

ในอดีตเด็กพิการมักถูกกลั่นแกล้ง หรือขังต้องถูกฆ่าทิ้ง เช่นในสมัยของอิมเพอราเตอร์อเล็กซานเดอร์ เจอซาติก สุขภาพดีเท่านั้น มีผู้เริ่มสนใจเด็กพิเศษ เมื่อประมาณ ๓,๕๐๐ ปีมาแล้ว เริ่มจากเมื่อผู้ปกครองอียิปต์ ได้สั่งให้จัดการดูแลรักษาเด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าปกติ ส่วนพวกกรีกโบราณนั้น ไม่ได้ให้ความสนใจแก่เด็กเหล่านี้มากนัก ประชาชนในสมัยนั้น เรียกเด็กเหล่านี้ว่า "อิดีอิต" (idiot) หมายถึงคนโง่เขลา เป็นคำเรียกเชิงดูถูกเหยียดหยาม เด็กเหล่านี้ไม่ได้รับการดูแลเลย จึงถูกนำไปปล่อยให้ตายที่เชิงเขา ในสมัยโรมันเด็กพิการถูกนำมาเป็นตัวตลก ให้ความบันเทิงแก่ผู้มีอำนาจทั้งหลาย

ในสมัยกลาง เด็กเหล่านี้ก็ยังคงได้รับความสนใจน้อยมาก พวกที่ร่างกายพิการและยากจน เมื่อโตขึ้นก็ถูกรปล่อยให้เป็นคนขอทานอยู่ตามถนนหนทาง เด็กเหล่านี้มักเสียชีวิตก่อนจะถึงสิบขวบ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากแนวคิดของความเชื่อที่ว่าคนที่มีลักษณะผิดปกติในรูปแบบต่าง ๆ นั้น เป็นผลจากการกระทำของวิญญาณที่ชั่วร้าย ผู้คนจึงไม่ปรารถนาจะเข้าไปใกล้ เพราะเกรงว่า จะเป็นตัวนำโชคร้ายมาให้ คนพิการจึงถูกกีดกัน และ ขีดขังสิทธิต่าง ๆ

ยุคใหม่สำหรับการศึกษาพิเศษ เริ่มต้นเมื่อมีการจัดตั้งโรงเรียนสำหรับคนหูหนวกขึ้นในฝรั่งเศส ในราวกลางศตวรรษที่ ๑๖ และ ตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ.๑๗๔๕ ที่ประเทศนี้เช่นกัน การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษประเภทอื่น ก็เริ่มขึ้นในเวลาต่อมา และกระจายไปตามประเทศต่าง ๆ และพัฒนาเรื่อยมา ความสำคัญจนถึงปัจจุบัน

อาจกล่าวได้ว่า การศึกษาพิเศษนั้น ขึ้นอยู่กับทัศนคติที่บุคคลในสังคมมีต่อเด็กพิเศษ ซึ่งอาจสรุปได้เป็น ๓ ลักษณะ คือ เมื่อเริ่มแรกในช่วงก่อนคริสต์ศักราชคนพิการถูกกีดกัน ละเลย ทอดทิ้ง หรือไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลือ ต่อมาในช่วงที่สองในยุคที่ศาสนาคริสต์กำลังอิทธิพล คนพิการก็ได้รับการปกป้อง และให้ความสงเคราะห์ที่สามคือ เมื่อไม่นานมานี้ ก็มีความเคลื่อนไหว ในแนวใหม่ คือ เป็นลักษณะของการยอมรับคนพิการ โดยยอมรับว่าคนพิการก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ทัศนคติและแนวคิดเหล่านี้ มีอิทธิพลต่อลักษณะการจัดการศึกษาพิเศษด้วย

การศึกษาพิเศษในประเทศไทย

ในอดีต คนพิการในประเทศไทยก็อยู่ในสภาพเดียวกับคนพิการในประเทศอื่นทั่วโลก ที่ถูกจำกัดสิทธิทางการศึกษา ดังจะเห็นได้จาก การได้รับการยกเว้นจากการเข้าโรงเรียนตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.๒๔๘๔ ต่อมานักการศึกษาพิเศษได้พยายามจัดการศึกษาพิเศษให้แก่เด็กพิการ ซึ่งในระยะแรกจัดได้เพียง ๔ ประเภท คือ เด็กตาบอด เด็กหูหนวก เด็กปัญญาอ่อน เด็กพิการทางร่างกาย ตามลำดับ

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กตาบอด

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กตาบอดนี้ เอกชนเป็นผู้ริเริ่มก่อน โดยมีพันจิตศรัทธาของชาวอเมริกัน ชื่อ น.ส.เยเนวีฟ คอลฟิลด์ (Genevieve Caulfield)

เป็นผู้ทำอักษรไทยเป็นอักษรเบรลล์ สำหรับเด็กตาบอด ในปี พ.ศ. ๒๔๔๑ แล้วรับเด็กตาบอดเข้ามาเรียน ต่อมา พ.ศ. ๒๔๔๒ มีการจัดตั้งมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ และทางมูลนิธิได้เปิดรับนักเรียนตาบอดเข้ามาศึกษาอย่างเป็นทางการตั้งแต่นั้นมา ต่อมาได้มีโรงเรียนสอนคนตาบอดเพิ่มขึ้นในจังหวัด - เชียงใหม่ ขอนแก่น และสุราษฎร์ธานี ตามลำดับ

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กหูหนวก

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตั้งหน่วยทดลองสอนคนหูหนวกเป็นครั้งแรกในวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๔๔ ซึ่งตรงกับวันฉลองครบรอบปีที่ ๒๕ แห่งการปฏิวัติสยาม ๒๔๑๙ สภามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น หน่วยงานทดลองนี้จัดขึ้นที่โรงเรียนเทศบาล ๑๗ (โรงเรียนวัดโสมนัสวิหารในปัจจุบัน) จังหวัดพระนคร โดยมี ม.ร.ว. เสริมศรีเกษมศรี ซึ่งเป็นผู้ริเริ่ม เป็นครูใหญ่คนแรกและดำเนินการสอนด้วยตนเอง ต่อมาเมื่อนักเรียนหูหนวกมีจำนวนเพิ่มขึ้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้เปิดโรงเรียนสอนคนหูหนวกกุสิด จังหวัดพระนคร ในที่ดินที่คุุณหญิงไต้ บ้านคัมพูชากิจ บริเวณ ถนนวิภาวดี ๒๕๑๘ ได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนเศรษฐเสถียร ต่อมาได้มีโรงเรียนสอนคนหูหนวกเพิ่มขึ้นในจังหวัดตาก ขอนแก่น สงขลา เชียงใหม่ และชลบุรี และในปี ๒๕๒๑ กระทรวงศึกษาธิการ ได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนสอนคนหูหนวกเป็นโรงเรียน "โสตศึกษา" และขอสถานที่ต่อท้ายชื่อ เช่น โรงเรียนโสตศึกษาชลบุรี หรือโรงเรียนโสตศึกษาสงขลา เป็นต้น ขณะนี้โรงเรียนเศรษฐเสถียร

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กหูตึงเริ่มต้นในปี พ.ศ. ๒๔๑๒ ที่โรงเรียนอนุบาลลพบุรี ต่อมาได้มีการจัดการสอนเด็กหูตึงให้เรียนร่วมกับเด็กปกติ ในโรงเรียนพญาไท ในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ หลังจากนั้นได้มีการสนับสนุนโครงการเรียนร่วมในโรงเรียนปกติอีกหลายแห่งในเขตกรุงเทพฯ - ปทุมธานี

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการทางร่างกาย

ระหว่างปี ๒๔๗๓ - ๒๔๗๔ เกิดมีโรคโปลิโอหลังอักเสบ (poliomyelitis) ระบาดในประเทศไทยทำให้เด็กป่วยเป็นโปลิโอกันมาก เมื่อหายป่วยเด็กมักจะพิการ ด้านแขนขาสำคั้ว ทำให้เกิดปัญหาทางการศึกษาถ้าเรียน

การให้การศึกษาแก่เด็กพิการทางร่างกายนี้ เริ่มขึ้นในโรงพยาบาลก่อน คือ ที่โรงพยาบาลศิริราช โดยมี อาสาสมัครสอนตามเตียงแบบตัวต่อตัว ต่อมาในปี ๒๕๐๑ กรมสามัญศึกษาจึงได้ส่งครูไปช่วยสอน และเมื่อมีจำนวนเด็กมากขึ้นมูลนิธิธรรมาภรณ์คนพิการในพระอุปถัมภ์ของ สมเด็จพระศรีนครินทร์ทรงพระบรมราชชนนี ได้จัดสถานพักฟื้นเด็กพิการที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด และให้ชื่อว่า "ศูนย์บริการเด็กพิการ" และได้ตั้ง "โรงเรียนสอนเด็กพิการ" อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ในปี ๒๕๐๔ ต่อมา ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้อนุมัติสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม และสมเด็จพระศรีนครินทร์ทรงพระบรมราชชนนี ทรงพระราชทานชื่อโรงเรียนนี้ว่า "โรงเรียนศรีสังวาลย์"

การจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญา จากการสำรวจของผู้เชี่ยวชาญองค์การอนามัยโลก ในปี พ.ศ. ๒๔๙๔ ได้พบว่า มีบุคคลปัญญาอ่อนในประเทศ ไทยราว ๒๕,๐๐๐ คน กรมการแพทย์กระทรวงสาธารณสุข จึงได้ดำเนินการจัดบริการในสาขานี้ขึ้น และได้ริบอบุญดี ให้จัดดำเนินการให้เปิดโรงพยาบาลปัญญาอ่อน ที่ถนนดินแดง พญาไท ใต้ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ โดยมีนายแพทย์ รสขง ทัศนาวุธสี เป็นผู้ดำเนินการคนแรก จากการนำเด็กมาให้การดูแลรักษา มีความเห็นว่าเด็กเหล่านี้ควรได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษาด้วย จึงได้จัดเป็นชั้นเรียนขึ้นภายในโรงพยาบาล โดยให้การศึกษาอบรมตามหลักวิชา เพื่อให้ช่วยตนเองในชีวิตประจำวันได้ และมีการฝึกฝนอาชีพแบบต่างๆ ให้ด้วย

ต่อมาทางโรงพยาบาลได้รับพระมหากรุณาธิคุณจาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ พระราชทานเงินสร้างอาคารเรียนสำหรับเด็กปัญญาอ่อนขึ้น และพระราชทานนามว่า "โรงเรียนราชานุกูล" ต่อมาชื่อโรงพยาบาลก็เปลี่ยนเป็นโรงพยาบาลราชานุกูลด้วย

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้เปิดอาคารดูแลรักษาเพิ่มขึ้นสำหรับเด็กปัญญาอ่อนชั้นปฐมวัย

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อน ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ได้ก่อตั้งโรงเรียนปัญญาอ่อนขึ้นอีกแห่งหนึ่งที่ถนนประชาชื่น เขตบางเขน และได้ริบพระราชทานนามว่า "โรงเรียนปัญญาภิรมย์" และเปิด

โรงงานฝึกในอารักขาสำหรับฝึกอาชีพให้แก่บุคคลปัญญาอ่อนวัยรุ่นเพิ่มขึ้นในปี ๒๕๒๑ การจัดการศึกษาพิเศษสำหรับคนปัญญาอ่อนจึงได้เริ่มขยายออกไปที่จังหวัด เชียงใหม่ ชื่อ ร.ร.กาวิลาอนุกุล สำหรับการศึกษาลุ่มวัยก็มีโครงการประกาศาณัติที่ตลิ่งชัน ศูนย์พัฒนาเด็กปัญญาอ่อน ที่วัดม่วงแค และศูนย์พัฒนาเด็กปัญญาอ่อน ก่อนวัยเรียน คลองเตย

สำหรับเด็กเรียนช้านั้น กรมสามัญศึกษา ได้เริ่มโครงการทดลองในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ที่โรงเรียนวัดชนะสงคราม โรงเรียนพญาไท โรงเรียนวัดนิมมานรดี และโรงเรียนวัดหนึ่ง หลังจากนั้น กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษาจึงได้เริ่มโครงการเรียนช้าขึ้นอีกหลายโรงเรียน ในระยต่อมา

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทย เริ่มเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๑๒ โดยการให้การศึกษแก่คนตาบอด และตามมาด้วยการศึกษาสำหรับคนหูหนวก คนพิการทางร่างกายและสุขภาพ และคนปัญญาอ่อน การดำเนินงานเป็นในลักษณะของการทำงานร่วมกันของภาครัฐบาล กับภาคเอกชน และเจริญก้าวหน้ามาเป็นลำดับ

แนวคิดและหลักการจัดการศึกษาพิเศษ

การจัดการศึกษาพิเศษ โดยทั่วไปตั้งอยู่บนรากฐานของความเชื่อหรือหลักปรัชญา ดังต่อไปนี้คือ

- ๑. ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับบริการทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นคนพิการหรือคนปกติ เมื่อรัฐจัดการศึกษาให้แก่เด็กปกติแล้วก็ควรจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิเศษด้วย หากเด็กพิเศษไม่สามารถเรียนในโปรแกรมการศึกษาที่รัฐจัดให้เด็กปกติได้ ก็เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะจัดการศึกษาให้สนองต่อความต้องการของเด็กพิเศษ
- ๒. เด็กพิเศษควรได้รับการศึกษาควบคู่ไปกับการบำบัด การฟื้นฟูสมรรถภาพทุกด้านโดยเร็วที่สุด ในทันทีที่ทราบว่าเด็กมีความต้องการพิเศษ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนต่อไป และมีพัฒนาการทุกด้านถึงขีดสูงสุด
- ๓. การจัดการศึกษาพิเศษควรคำนึงถึงการอยู่ร่วม

สังคมกับคนปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนการสอนเด็กเหล่านี้จึงควรให้เรียนร่วมกับเด็กปกติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ วันแต่เด็กพิเศษผู้นั้นมีสภาพความพิการหรือความบกพร่องในขั้นรุนแรง จนไม่อาจเรียนร่วมได้อย่างไรก็ตาม ควรให้เด็กพิเศษได้สัมผัสกับสังคมคนปกติ

๔. การจัดการศึกษาพิเศษต้องปรับให้เหมาะสมกับสภาพความเสียเปรียบของเด็กพิเศษแต่ละประเภท โดยใช้แนวทางการศึกษาของเด็กปกติ

๕. การศึกษาพิเศษ และการฟื้นฟูบำบัดทุกด้าน ควรจัดเป็นโปรแกรมให้เป็นรายบุคคล ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบางอย่าง อาจจัดเป็นกลุ่มเล็กสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง หรือมีความต้องการคล้ายคลึงกัน และอยู่ในระดับความสามารถที่ใกล้เคียงกัน

๖. การจัดโปรแกรมการสอนเด็กพิเศษ ควรเน้นที่ความสามารถของเด็ก และให้เด็กมีโอกาสได้ประสบความสำเร็จมากกว่าที่จะคำนึงถึงความพิการ หรือความบกพร่อง เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจว่า แม้นตนเองมีความบกพร่อง แต่ก็ยังสามารถบางอย่างเท่ากับหรือดีกว่าคนปกติ ซึ่งช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น

๗. การศึกษาพิเศษควรมุ่งให้เด็กมีความเข้าใจยอมรับตนเองมีความเชื่อมั่น มีสิ่งการแห่งตน และมุ่งให้ช่วยตนเองได้ ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม

๘. การศึกษาพิเศษ ควรจัดทำอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่เกิดเรื่อยไป ขาดตอนไม่ได้ และควรเน้นถึงเรื่องอาชีพด้วย

รูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษ อาจจัดได้หลายรูปแบบดัง

รูปแบบที่ ๑ การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา การจัดบริการสำหรับเด็กพิเศษลักษณะนี้ เป็นการจัดให้กับเด็กที่มีสภาพความพิการไม่มากนัก หลังจากเด็กได้รับการบำบัดรักษา หรือฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านจำเป็นแล้ว ก็สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติในชั้นเรียนปกติได้ ทั้งนี้อาจมีอุปกรณ์และเครื่องมือช่วยทางการศึกษาพิเศษ รวมทั้งการให้บริการแนะแนวแก่บุคคลด้วย โครงการเด็กปัญญาเลิศ และเด็กที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง และมีความคิดสร้างสรรค์ ก็เรียนร่วมในลักษณะนี้

ได้ นอกเสียจากว่าเด็กเหล่านี้มีความสามารถสูงมาก ๆ ก็ไม่ควรรับการศึกษาศึกษาพิเศษในรูปแบบนี้

รูปแบบที่ ๒ การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ โดยได้รับการบริการพิเศษ

การจัดบริการในลักษณะนี้ เด็กพิเศษจะมีโอกาสเรียนในชั้นปกติเต็มเวลา โดยได้รับการบริการต่างๆ เพิ่มเติม เช่น ได้รับการสอนเสริมบางวิชาจากครูการศึกษาพิเศษ ได้รับการฝึกพูดและแก้ไขการพูด ได้รับการฝึกให้คุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว และโปรแกรมพิเศษสำหรับเด็กปัญญาเลิศ เป็นต้น โดยที่เด็กเหล่านี้อาจได้รับการบริการเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มเล็กๆ ก็ได้

รูปแบบที่ ๓ การเรียนในชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ

การจัดการศึกษาในลักษณะนี้ควรจัดให้เด็กที่มีความบกพร่องมากหรือเด็กที่พิการซ้อน รวมทั้งเด็กที่มีความสามารถสูงเป็นพิเศษ จนไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ นอกจากนี้เด็กเหล่านี้ยังจำเป็นต้องได้รับการบริการพิเศษด้านต่างๆ เช่น กายภาพบำบัด อาชีวบำบัด การแก้ไขการพูด การฝึกฟัง โปรแกรมพิเศษ เป็นต้น บุคลากรในโรงเรียนต้องได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้ - ความสามารถ และความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กในสาขาที่รับผิดชอบ

รูปแบบที่ ๔ การจัดโรงเรียนพิเศษ

เด็กพิเศษที่มีความบกพร่องและ/หรือเด็กที่มีความสามารถสูงเกินกว่าที่เรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ควรได้รับการบริการประเภทนี้ ครูที่อยู่ในโรงเรียนพิเศษดังกล่าวนี้ จำเป็นต้องมีความรู้พิเศษ ในแต่ละสาขาที่จะไปช่วยสอนซ่อมเสริม และพัฒนาสมรรถภาพให้เด็กเหล่านั้น ลักษณะของโรงเรียนพิเศษนี้จะจัดแบบประจำ หรือปี-กลับก็ได้

รูปแบบที่ ๕ การจัดการศึกษาพิเศษนอกโรงเรียน

การจัดบริการในลักษณะนี้ ได้แก่การจัดบริการการศึกษาพิเศษในโรงพยาบาล สถานพักฟื้น สถานรับเลี้ยงดูเด็ก และที่บ้าน เป็นต้น รูปแบบนี้จัดสำหรับเด็กพิการทางร่างกาย และที่มีความบกพร่องทางสุขภาพหรือสติ

ปัญญา ซึ่งจำเป็นต้องเข้ารับการรักษา ฟันฟูบำบัด พักฟื้น และเลี้ยงดูตามสถานที่ดังกล่าวเป็นระยะเวลาาน เพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาโดยไม่ขาดตอน การจัดการศึกษาพิเศษรูปแบบนี้ เป็นรูปแบบที่มีความยืดหยุ่นมาก เนื่องจากเด็กที่รับบริการจากรูปแบบนี้ เป็นเด็กที่มีสภาพความพิการและความต้องการแตกต่างกันมาก

การให้บริการด้านอื่นๆ

การจัดการพิเศษนั้น ต้องทำงานประสานกันหลายฝ่าย เช่น ฝ่ายแพทย์ ครู ผู้ปกครอง นักสังคมสงเคราะห์ ตัวเด็ก ฯลฯ เป็นต้น การให้บริการด้านอื่นๆ นอกเหนือจากรูปแบบการจัดการศึกษาที่กล่าวมาแล้ว จึงเป็นเรื่องจำเป็น บริการเหล่านี้ได้แก่

๑. โครงการเด็กปฐมวัย เป็นการจัดในลักษณะการรับเลี้ยงเด็ก และชั้นอนุบาลมัถง จัดในโรงพยาบาล โรงเรียน คลินิก หรือศูนย์เด็กปฐมวัย โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาความสามารถทางการเคลื่อนไหว ภาษา และการพูด การรับรู้ ตลอดจนด้านสังคม และอารมณ์ โดยเน้นความสำคัญและความจำเป็น ตามความเหมาะสม และความต้องการของเด็กพิเศษแต่ละประเภท

๒. โครงการสำหรับครู-ผู้ปกครอง-ครอบครัว เป็นการจัดบริการเพื่อเผยแพร่ความรู้ และให้คำแนะนำปรึกษาแก่พ่อแม่ เพื่อให้เข้าใจถึงสภาพความพิการ วิธีการช่วยเหลือเด็ก และหาวิธีส่งเสริมสมรรถภาพที่มีอยู่ของเด็กให้ได้พัฒนาถึงขีดสูงสุด

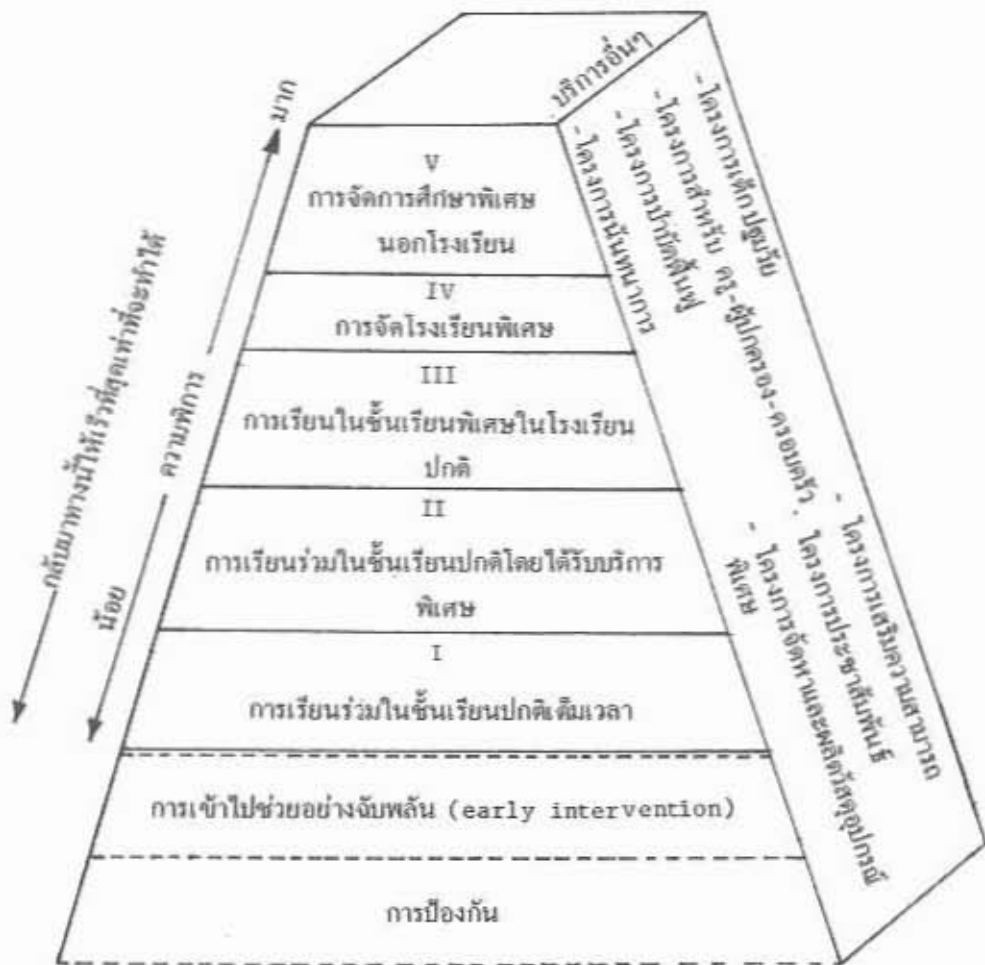
๓. โครงการบำบัดและฟื้นฟู เช่น การแก้ไขการพูด กายภาพบำบัด ดนตรีบำบัด ฯลฯ เพื่อช่วยเหลือเด็กในด้านที่มีปัญหา ตามความเหมาะสม

๔. โครงการนันทนาการ เป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กได้เข้าร่วมในเวลาว่างด้วยความสมัครใจ และให้ได้รับความพึงพอใจ และความสนุกสนาน โดยปรับสภาพให้เหมาะสมกับเด็ก

๕. โครงการเสริมความสามารถ เช่น การจัดโครงการเสริมประสบการณ์ชีวิตให้เด็กพิการทางร่างกาย และเด็กที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ หรือโครงการเสริมทักษะต่างๆ แก่เด็กปัญญาเลิศ

- ๖. โครงการประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูล ด้านการศึกษาพิเศษ โดยวิธีการต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ เพื่อให้ชุมชนเข้าใจ และให้การ สนับสนุนการจัดการศึกษาพิเศษ
- ๗. โครงการจัดหา และผลิตวัสดุอุปกรณ์พิเศษเป็น หน่วยผลิตวัสดุ อุปกรณ์ และครุภัณฑ์พิเศษที่จำเป็นใน

- การเรียนการสอนให้แก่เด็กพิการ และครู พร้อมทั้งจัด วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับเด็ก โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะ ให้ ประโยชน์จากวัสดุท้องถิ่น และวัสดุราคาถูก
- ๘. โครงการตรวจสอบเด็กก่อนเข้าเรียน โดย ประสานงานระหว่างโรงเรียนที่เด็ก จะเข้าเรียนกับพ่อแม่- เด็ก

แสดงรูปแบบการให้บริการการศึกษาพิเศษ (ปรับปรุง และดัดแปลงจากรูปแบบการจัดการศึกษา ของ ดีโน (Deno : 1970) และ ดันน์ (Dunn : 1975)

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. สำนักงาน สรุปรายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดตั้งเกณฑ์มาตรฐาน
ขั้นต่ำในการจัดการศึกษาพิเศษระดับประถมศึกษา สำหรับเด็กพิการ ๔ ประเภท โรงพิมพ์เจริญผล
๒๕๒๔
- ผดุง อารยะวิญญู การศึกษาพิเศษในเมืองจันทน์ งานคำถามและคำสอน กองบริการวิชาการ มหาวิทยาลัย-
ศรีนครินทรวิโรฒ ๒๕๒๓
- วิชาการ. กรม คู่มือจัดกิจกรรมแนะแนวชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงพิมพ์รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗)
๒๕๒๖
- วิชาการ. กรม คู่มือแนะแนวตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ โรงพิมพ์ยูไนเต็ด-
โปรดักชัน ๒๕๒๑
- วิชาการ. กรม ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ วารสารแนะแนวฉบับที่ ๕๐-๑๐๐ ๒๕๒๔
- ศูนย์พัฒนาศึกษาอาเชียนแห่งประเทศไทย รายงานการประเมินผลโครงการการศึกษาพิเศษแห่งประเทศไทย
ตามโครงการพัฒนาศึกษาอาเชียนระยะครึ่งโครงการ พบ.
- Corringham, Harold F. and William F. Hopke. Guidance in the Junior High
School. Bloomington, Illinois, Mcknight & McKnight publishing, 1961.
- Dunn, Lloyd M., ed. Exceptional Children in the Schools : Special
Education in Transition. New York, Holt Rinehart & Winston, 1973.
- Hewelt, Frank M. and Steven R. Fornen. Education for Exceptional
Learners. Boston, Allyn & Bacon, 1974.
- Hutson, Percival V. The Guidance Function in Education. New York,
Appleton-Century-Crafts, 1958.
- Kirk, Samuel A. Education Exceptional Children. Boston, Houghton Mifflin,
1962.
- Norris, Willa, Franklin R. Zeran and Raymond N. Hatch. The Information
Service in Guidance, Occupational- Educational-Social. Chicago, Rand
McNally, 1960.
- Peters, Herman J. and Bruce Shertzer. Guidance : Program Develop-
ment and Management. Columbus, Ohio, Charles E. Merrill, 1964.